

ХАНТЫ ЯСАН

8 декабря 2016 года

№ 23 (3467)

www.khanty-yasang.ru

Основана 1 ноября 1957 года

Вертутан ёх Ёмвошн актáшийдсáт

Тáм
номерáн
лўнтаты:

4

Югра мўв айлат
ёх округ кэца не
Н. Комарова пида
вэйтáнтыйдсáт

5

Россия мўвáт-
йиңкáт давáлды
тáхи министр
хэ С. Донской
округа юхтылдáс

6

Шуши мир верáт
арталáты Ас-
угорской институт
25 ола йис

7-10

Ваньщавáт
кэрт нявремáт
хáншум путрáт

14-15

Ёмвошн
«ЮграТур-2016»
XV-мит
вандгупсы вэс

Вухаль ики Анатолий Вадичупов 2002-мит одн оса щураслáты тáхи пўншáс. Лўв нарáс юхáт, тумранáт, торсаплд юхáт тэса верты хошл. Тэс ёшн верты пурмáслад имухты мирáн лэтáйт. Тáм хуятэв яма нюхрант-ты верáдн рэпитл. Лўв 14 ол мáр лўв сáттэда верáт тэты хэя вэд.

Округ верӑт тӑңматдыт

Ши олаӑн государственной па гражданской служба па кадровой политика вер тӑты департамент кӑща не Ирина Астапенко пида пресс-конференцияйн путӑр мӑнӑс.

Ирина Анатольевна коррупция вер нух вантты комиссия ӗх рӑпата олаӑн ай тӑс, ши тӑхийн округ губернатор Наталья Комарова кӑщӑя вӑл. Шив оса тӑхет мир, университетӑт ӗх па государственной рӑпатайт тӑты хуятӑт лунман вӑлдӑт. Комиссия ӗх хӑлум тыдӑщ мӑр и пӑш ӑктӑшдӑт. Дыв нух вантдӑт, муй ширн округевн антикоррупционной рӑпата верӑт тӑдыйт. Ин государственной рӑпата тӑхетн антикоррупционной поступсӑт тӑты пӑты немасыя комиссияйт версийт.

Округ мир иньщӑсды, округевн коррупция вер вӑл муй ӑнтӑ? Ирина Астапенко юхды ястӑс, хуты Россия федеральной служба ӗх ясаӑ ширн, округев коррупция вер – щит вӑн нӑша ӑнтӑ. 87 процент арат ӗх лупсӑт, хуты немудт пурайн коррупция верӑт ӑн тӑңматсийт. 8 процент ӗх ясаӑ ширн – коррупция еша вӑл.

И. Астапенко лупӑс, коррупция вер тӑңматты комиссия ӗх иса йилуп ширн рӑпитдӑт. Щиты арсыр тӑхетн антикоррупционной рӑпата тӑды.

Ма иньщӑссум, ин А. Улюкаев министр коррупция вер вӑраӑн округевн кӑщӑйт йилпа арталӑты пӑтдыйт муй ӑнтӑ. И. Астапенко юхды ястӑс:

– *Ин мӑн кӑщӑйт йилпа нух вантсӑв, лӑдн щӑта рӑтдал яха ӑд рӑпитсӑт па па верӑт. Ши тумпи кашӑн тӑхийн антикоррупционной рӑпата тӑды. Округ правительства ӗх арсыр антикоррупционной поступсӑт лӑщӑтсӑт. Ин йилуп поступсӑт хӑншдыйт. Елды кӑща рӑпатая вӑты пурайн хӑннехӑ полиграфӑн нух вантты лӑнхалы. Ин ши поступсы оса тӑхет ӗх нух вантдӑт. Ши ут ӑхтыйн уша йил, вецкат, ям нумӑсн кӑщӑя рӑпитты питл муй ӑнтӑ. Итӑх Россия мӑвӑтн щимӑщ полиграф ут ӑхтыйн хӑннехӑ кӑща рӑпатая вӑды. Мосӑн, елды Югра мӑвевн полиграф щӑнк па верды.*

Людмила СПИРЯКОВА

Кашӑн од юхи хӑшум тыдӑщн Россия мӑв президент хӑ Владимир Путин послание непек мира китл па путӑртӑл, муй ширн мӑн тӑм од вӑсӑв па муйсӑр верӑт йилуп одн лӑщӑтты мосл. Тӑм пӑш ши вӑн мирхота Югра мӑв общественной палата тӑхи ӗх кӑща не Ирина Максимова янхӑс. Ши юпийн лӑв округ айкелдӑт лӑщӑтты хуятӑта ай тӑс, муй ширн Москва вошн ши мирхот мӑнӑс па муйсӑр верӑт олаӑн щӑта путӑртсы.

Югра мӑвев тӑса вӑл

Кӑща не лупӑс, В. Путин яснаӑт однитум юпийн мет сыры дыв саттӑла арсыр верн нӑтты хуятӑт (рӑщ ширн добровольчество) олаӑн путӑртӑс. Вантӑ, сыр-сыр ям верӑт верман миров кӑтӑлн мет така вӑдты питлӑт.

Ши юпийн дыв саттӑла верӑт тӑйты ӗх олаӑн путӑр мӑнӑс. Кӑща хӑевястӑс, лӑдн дыв саттӑла верӑт тӑйты ӗх вӑлупсы лӑщӑтты пӑты вухладн мира ат нӑтсӑт. Щӑлта районӑта па вошӑта мӑгы вухӑт хулыева мосты верӑта есӑлды, лӑдн од сухумты пурайн ши вухӑт ад хӑщсӑт, тӑп елды ям верӑта ат мӑнсӑт.

Вӑндтӑты верӑт олаӑн президент икев лупӑс, хуты кашӑн

няврем тӑрум сац тӑйл, тӑп вӑн хуята мосты пурайн ши олаӑн уша верты мосл, лӑдн пушхие елды ши верн ат вӑндтӑс.

Щӑлта айдат ӗх олаӑн путӑр мӑнӑс. В. Путин партӑс, лӑдн кашӑн мӑвн айдат ӗх пӑты немасыя тӑхет пӑншсийт, кӑш ӗрашты, кӑш искусствайт, кӑш инженерно-технической тӑхет. Вантӑ, айтелн эвет па пухӑт кӑтӑлн апрӑна па ӑмща вӑдты питлӑт ки, елды дыв вӑлупсӑл иши яма тывл.

И. Максимова яснаӑт ширн, В. Путин путӑртум па партум верӑт Югра мӑвн вантман тӑйлдыйт, щит пӑты мӑн округев тӑса па яма вӑл.

Ирина САМСОНОВА

Тӑм одн яӑ пӑльница пӑншды

Ас потты тыдӑщ 7-митн округ правительства хотн мир ямӑдты департамент кӑща хӑ Алексей Добровольский пида мирхот вӑс.

Кӑща хӑ ясаӑ ширн, тӑм од юхи хӑшум тыдӑщ вӑнты Югра мӑвевн йилуп яӑ пӑльница пӑншды: Урай вошн – восстановительной пӑльница, Нефтеюганск вошн – нявремӑт сема питты хот йилпатды па вулаӑн пӑльницайт детут хот омӑсды, Сӑрханл па Когалымн – йилуп поликлиника, Поднавтӑн – участковой пӑльница. Ши тумпи Ӓмвошн, Сӑрханл, Нефтеюганск, Нижневартовск, Нягань па Югорск вошӑтн – участковой пӑльницайт пӑншдыйт.

Вӑйтантупсийн А. Добровольский ай тӑс, муй ширн округевн «Земский доктор» поступсы рӑпитл. Ши ут хӑват 60 тохтурӑт па ай тохтурӑт тыв вохты нӑмӑсдыйт. Ин Югра мӑвева 75 тохтур юхтӑс.

Мирхотн рӑпатайт ӑвӑлт рӑпатнекӑт тохтурӑтн нух вантты вер олаӑн путӑртсы. Ши вер тӑты пӑты федеральной медицинской служба ӑвӑлт вух ӑн сухуптӑды. Ширн дыв саттӑла па государственной пӑльницайт

ӗх ши вер тӑты пӑты тын вӑна версӑт.

А. Добровольский лупӑс, Югра мӑвевн нявремӑта адом од мӑнл, пушхиет лекцитты пӑты арсыр поступсӑт рӑпитдӑт, ши тумпи пӑльницайт омӑсдыйт. Щиты Ӓмвошн «Югорская звезда» микрорайон хуца эвет па пухӑт лекцитты щира пӑльница хот йитӑт пӑншсийт, Сӑрханл вошн «Центр охраны материнства и детства» хот омӑсды.

Вӑйтантупсийн иньщӑссы, муй ширн кӑртӑтн, хута аптека ӑнтӑм, мир мосты пуртӑнӑт лӑтты веритдӑт? Юхды округ ямӑдты верӑт тӑты департамент кӑща хӑ лупӑс: «Щит Сӑмӑтвош па Кондинской районӑнӑн вӑн нӑша, ширн щӑта мир леккар хотӑтн мосты пуртӑнӑт лӑтдӑт». А. Добровольский ясаӑ ширн, ши вер тӑңматты пӑты округевн «Аптечная база» тӑхи пӑншты мосл, щит арсыр пуртӑнӑт тӑйты хот.

Людмила ШУЛЬГИНА

Кашаң хәннехә вәлты кеша рәпитләт

Ёмвошн ван хәтлуп тыләщ 6-мит хәтәдн округ вән пәльницайн Москва вош Н.Н. Бурденко немуп мир лекцитты тәхи кәща Александр Потапов па Югра мұв ёх ямәлтәты верәт тәты департамент кәща Алексей Добровольский айкел хәншты хуятәт пида вәйтантыйдсәт.

А. Потапов лупәс:

– Ван хәтлуп тыләщ 4-мит хәтәдн “Тюмень – Ёмвош” каргы ёшн машинайт яха хоюмн шўкатумнявремәтхудна давәрта мәшитләт. Щит вера вән пәлтап вер тывәс. Кашаң ай хуят лыпи тәхед арсыр давәрт операцияйн верса. Ин мұң кашаң хәннехә вәлты кеша рәпитлүв. Вантә, нявремәт дыл рүв тохтурәтн давәдман

тәйда. Мәтта мәшаң тәпәң вән пәльницая тәты мосмәтл ки, мұң ащидал, аңкидал иньщәслүв. Ин хәдүм няврем еша ямашәк йисәт па реанимация тәхи эвәлтәд пәльницая пундайт. Елды дыв щәта тохтурәтн вантты питдайт. Тәп итәх шўкатум хуятәт худна давәрта мәшитләт. Яртъяң хәннехә реанимация тәхийн лек-

А.А. Потапов

цитдайт. Дыв күтәдн и хәннехә вера давәрт. Щи тумпи тәм пәлтап верн мәшмәлдүм кашаң хәннехә пухәлдыпи яма тохтур щирн нух вантты мосл. Тәм хәтл итәх ёх операцияйн вердайт.

Елды А. Добровольский ай павтәс:

– Мұң шўкатум нявремәт аңкет па ащет тыв реанимация хота айдал вантты пәта еслыйдәлүв. Ай ёх хұв мәр питдәлүв лекцитты. Тәп дыв яма йитәд юпийн пәкләт иелды хурамәнажты па хәхәлты верәт тәты. Ин тәм хәтл пәльницаевн кәды яма тәрмәд. Ма щиремн, кәды кашаң пұш мәты мосл. Щәлта тәм ванән кәт вән хәннехә пәльница эвәлт пәлтапа шўкатум вер юпийн есәлсайнән. Дын вера ән мәшитсәнән.

Ульяна ДАНИЛО

Айдат ёх пида кәпәртләт

Ас потгы тыләщ 10-митн айкеләт әкәтты хотн Югорской государственной университет кәща не Татьяна Карминская па профессор Павел Потапов пида вәйтантупсы вәс. Дын путәртсәнән, муй щирн ЮГУ хуща айдат ёх пида рәпитләт.

Кәща не ястәс, тәм ванән Ас потгы тыләщ 8-митн Москва хон вошн елды вәлупсы ләщәтты пәты Президиум Совет ёх мирхот вәс. Щи юпийн непека хәншсы, муйсәр мосты верәт тәты питдәт. Вәндтәты вер хұват хәншсы, хуты университетәтн йилуп верәт ләщәтты мосл.

Т. Карминская лупәс: «Мұң университетәв – округев вудаң вәндтәты тәхи, хуга йилуп верәт тывләт, айдат ёх нумсәна йидәт. Мұң вәлэв, мұңева мосл апрәң, рәт мұвев сәмәна тайты айдат ёх енмәдты».

Ин ЮГУ хуща вәндтыйлды ёх күтн «Югра молодёжная» округ кәсупсы мәнл, айдат хуятәт щив вәлупсәдәд оләңән ай кинайт па хәншум путрәт китләт. Щив хәт нем хұват рәпатайт китдыйт, арталәты ёх ашколайтн еслүм газетайт эвәлт мет ям хәдүм путәр пириләт. ЮГУ профессор хә П. Потапов ищи щи рәпатайт ямсыева нух вантәл, лүв тәм ванән Мордовской госуниверситет эвәлт тыв рәпитты юхтәс. Лүв ястәс, хуты ям айкеләт

әкәтты ёх вәндтәты мосл. Лүв ай тәс, муй щирн Мордовской госуниверситет хуща айкеләт хәншты ёх ләщәтсыйт.

Щәлта мойң кәтнән «СМИшка» кәсупсы оләңән айкеләт тәснән. Тәм одн щи кәсупсийн щимәщ вудаң ясәң «Наркотикәт – щит вән шәк. Щи нұшайн Югра нух питл!» Ёмвоша айкеләт хәншты ашкола нявремәт юхтыйдсәт. Ям арат хәтл мәр эвет па пухәт тәса айкеләт, путрәт хәншты вәндтыйдсәт. ЮГУ ректор не Т. Карминская ясәң щирн, щимәщ кәсупсәтн кәд, хуятәт елды айкеләт әкәтты хуятәта йиты ләңхәләт. Сыры «Журналистика» факультета оләңмит курса щимд хуят юхтыдәс, ин щи тәхийн вәндтыйлды пәты кәсупсы верлы.

Т. Карминская айкеләт тәс, хуты тәм ванән ЮГУ айдат ёх «86 региона 86 ям вер» акция тәты питсәт. Щиты дыв Ёмвошн «Хәтл ёш» мәшаң нявремәт ямәлты хота яңхсәт па пушхиета мойлупсәт мойдәсәт. ЮГУ киника лүңәтты хот йитн рәпитты хуятәт нявремәт пәты киникайт әкәтләт

па елды округ пәльницая тәдләд. Щи тумпи ЮГУ эвет па пухәт Ёмвош коррекционной ашколайн вәндтыйлды нявремәт пәты арсыр әмәщ емәңхәтләт па кәсупсәт верләт.

Мұң, хәнты па вухәд газетайнән рәпитты ёх, нәмәслүв, хуятәт мұң юпевн рәт ясәңән айкеләт па путрәт хәншты питдәт. Щирн ректор не эвәлт иньщәс сум, дыв питдәт муй әнтә йидпа рәт ясәна вәндтәты ёх ләщәтты? Юхды Т. Карминская лупәс: «Мұң университетәв вудаң непекаң хәншман «Шуши мирәт ясәңәт па культура елды тәты», щирн «Журналистика» факультетән шуши мир айкеләт әкәтты ёх ләщәтты нумәс тайлүв. Мұң рәт ясәң тайты айдат ёх давәдлүв, мұң дывел яма па тәса айкеләт хәншты вәндтәты питдәлүв. Рәт ясәң тайты нявремәт немасыя целевой щирн кәсупсы такды вұты питлүв, немасыя квота вер ләщәтлүв. Щиты мұң шуши мир пәты айкеләт әкәтты ёх вәндтәты нәмәслүв».

Профессор хә П. Потапов лупәс, хуты «Журналистика» факультетән арсыр программа щирн айдат ёх хәнты па вухәд ясәңәнән вәндтәты рәхл.

Людмила ЛОНГОРТОВА

Мўвев айлат ёх округ ух не

Ас потты тыдәш 16-18-мит хәтләтн Ёмвошн «Югра мўв айлат ёх» немпи вән мирхот вәс. Тыв округев вошәт па кәртәт эвәлт кәтсот мудтас айлат ёх юхтыләс. Тәм олдн мет сыры ашколайтн, техникумәтн, институтәтн вәндтыйлды дыв сәттәда нәтты айлат эвет па пухәт па айкеләт ләшәтты айлат хуятәт йаха әкәтсыит. Вантә, Югра мўв оса па внешней связят департамент тәхи ёх кәща дәнқәр не Вера Царёва яснәт ширн, тәмхәтл әнтә тәп ям па сәмәң верәт верты рәхл, мира ши оләңән ищи мосл путәртты.

Хәлум хәтл мәр арсыр тәхет эвәлт юхтум айлат ёхлүнтупсәтн, вәндтәты хәрәтн рәпитсәт, мөшмәлтум хуятәт күтн ләшәтум мўвтед мир «Следж-хоккей» немпи қәсупсы вантсәт. Щәлдта Ёмвош кина верты тәхия тәтьдясыйт, ләдн щәта апрәң эвет па пухәт оләңән кина вўты.

17-мит хәтәлдн айлат хуятәт Югра мўв губернатор ими Наталья Комарова пида вәйтантаыйлсәт, ләдн арсыр верәт оләңән кәща не иньшәсты.

Нуви сәнхум район эвәлт юхтум эви Наталья Владимировна эвәлт иньшәсәс, мәта хуята ай пурайн кәща не йиты дәнхас? Югра мўв губернатор лупәс, хути айтелдн милицияйн рәпитты неңа муй па тўт хәритты хуята йиты нумәс тәйс. Щәлдта 10 класс етшуптумал юпийн па хон пеләк мўва филологической тәхия мәнты сонтумәс, тәп әңкелдн-әшелдн әнт

Айлат ёх кәща не Н.Комарова арсыр верәт оләңән иньшәсәт

И. САМСОНОВА ВУМ ХУР

ПИДА ВӘЙТАНТАЙЛСӘТ

есәдсы, ястәсы, рәт мўвәлдн вәндтыйлды мосл. Щиты кәща неңев экономической верәт әхтыйн па хотәт омәсты ширәт вантман тәйтты хуята вәндтыйлды мәнәс. Тәм хәтл вәнты вәндтум ширдал рәпатайн лўвела нәтләт.

Пыть-Ях вошәң айлат не иньшәсәс, катра пурайн дыв сәттәда нәтты айлат эвет па пухәт вәсәт муй әнтә? Юхды кәща имев лупәс, хути иса пурайн арсыр верәтн нәтты айлат ёх вәсәт. Мет сыры дыв вәндата ювум хуятәта, ләдя яңхум ёха нәтсәт, вантә, тәп пирәш ёх әрн мўң интәм шәк вер ән вантман вәлдүв.

Елды иньшәссы, муй ширн уша верты, мәта хәннехуята айлат эви-пух йиты дәнхал? Наталья Владимировна путәртәс, хути ашкола вўш эвәлт кашәң няврема нўх питум верәт оләңән ишәкты непекаәт әкәтты мосл. Щиты айкемн няврем уша павәтл, муйсәр вер лўвела мет әмәш.

Щәлдта вәна йитыйн кашәң хуята вәндтәты тәхи кеншәка пириты питл. Ши тумпийн кәща неңев ястәс, хути щит әнтә тәп якты, олюпн хурәт хәншты па ариты па нарәсты верәта вәндтәты тәхет – тәм йисн инженерной ширәт шеңк мосләт. Щит пәты интәм Ёмвошн, Нефтеюганск па Югорск вошәтн кванторий тәхет версыйт. Тәм ванән Сәрханл па Нижневартовск вошәңнән ишимәш тәхенән пўншлыйнән.

Сүмәтвош район эвәлт юхтум айлат Елизавета эви әрашты верәт оләңән иньшәсәс. Кәща неңев лупәс, хути кашәң хуята тәлаңа вәлды шира мулды әрашты верәт верты мосл. Лўвела яңхты-мәнты вер па тренажерной тәхи әмәш.

Нягань вошн вәлды эви кәща неңа лупәс, хути кашәң вән хәннехә рәпатайл юпийн юхи мәнд, муй ширн кәщя хоттел ёх пида вәлды? Юхды Наталья Комарова ястәс, хути рәпатайн тәп

рәпата оләңән нәмәсты мосл, юхи юхәтман тәп рәтлал оләңән нәмәсты мосл, вантә, ши пурайн күтәлдн и нумәсн, яма вәлды питләт.

Ши тумпийн ләхсәң вәдупсы оләңән путәртсы. Югра мўв губернатор ястәс, хути айтелдн ләхсәт оләңән нәмәсты мосл, дыв пидәда ванкўтды вәйтантаыйлды, путәртты. Вантә, вәна йитыйн шеңк давәрт мет ям ләхәс хәннехә вәйтты. Кәща неңев ай пура вўш эвәлт ям ләхәс ёх тәйл.

Юхи хәшум хәтәлдн Увәс мўв нявремлўв пәта искусствайт верәта вәндтыйлды хотн мет әмәш кина ләшәтум па мет әмәш путәр хәншум айлат ёх мойдәсыйт. Ши тумпийн округев луваттыйн дыв сәттәда нәтты мет апрәң айлат эвет па пухәт тынәң мойлупсыйн катлуптәсыйт.

Ирина
САМСОНОВА

Вэн кэща пида мирхот вэс

Ас потты тыдәщ 15-мит хәтәдн видеоконференция ширн Россия мұват-йиңкәт давалды тахи министр хә Сергей Донской пида Югра мұвев Общественной палата ех мирхот версәт.

Ши мирхот мәнум пурайн Россия мұв Общественной палата хуши мұват давалды кэща **Сергей Чернин** тәмәщ айкел верәс:

– Тәмхәтл арсыр вән рәпитты тәхет вера ар нәнхәд мұң вәлты мұвдәва тәдәт. Шит щимәщ вән заводәт, мәта утәт Норильск, Магнитогорск, Новокузнецк вошәтн вәдләт па рәпитләт. Ши вер оләңән мұң ям хұв вұш эвәдт иса луплұв па ләнхалұв, дәдн ин экология Министерства тўнширәңа нәнхәд уша верты машинайт ши тәхетн ат ләщәтәс.

Россия мұват-йиңкәт давалды тахи министр хә **Сергей Донской** тәм иньщәсупсы пелы тәмиты юхды лупәс:

– Мұң щимәщ непек тәйлұв, хута немасыя 300 щимәщ вән рәпитты тахи нух хәншман вәдләт. Ши заводәт, ма щиремн, вера ар сырсыр нәнхәд мұң вәлты мұвдәва - йиңкдәва тәдәт. Кашәң вән рәпитты тахия экология Министерства немасыя вухәң нәтупсы ләщәтты питәс, дәдн шив йилуп машинайт ләщәтты, мәта утәт әтл-хәтл завод ким есәдты пәсәң муй сыр-сыр нәнхәд иса ияха әкәтты питсәт па атәдт ширн верум тахия тәсәт па мұва ил шависәт.

Тәмәщ видеоконференция ширн ләщәтум мирхотн шеңк ар путәр Томинской горно-обогатительной комбинат омәсты верәт оләңән арсыр кәщайт па әд хәннехуятәт тә-

сәт. Мосд лупты, хути тәм вудаң вәйтәнтупсы пўншты едпийн Россия мұв Общественной палата хота 70-кем пицма ар тахи эвәлт юхтәс. Ши непекәт хәншум хуятәт иса иньщәсләт, муй ширн йилпа омәсты комбинат рәпитты питл па муй арат нәнхәд лұв депәдн вәдты вошәң мирәта тәты веритл. Шит пәта Россия Общественной палата мұват-йиңкәт давалды тахи министр хә пида вәйтәнтүйдты немасыя Русской медной компания вице-президент Дмитрий Говоров вохсы. Вантә, лұв ши Томинской горно-обогатительной комбинат йилпа омәсты пәта вухәт сүхуптәд.

Ияха әктәшум хәннехуятәт едпийн **Д. Говоров** путәртәс:

– Юхи хәшум оләтн Томинской горно-обогатительной комбинат мұң иса йилуп ширн омәсты питләв, дәдн лұв рәпитты пураядн шимәдшәк нәнхәд ат вәс. Челябинской область мұвевн вәдты әд хәннехуятәт йилуп рәпата тәхет лұв хуцәда мушатләт па кашәң вевтам вер мұң иса арталәты па тўнширәңа ләщәтты вўянтлұв. Ши тумпийн мұң немасыя верум сайт тәйлұв, худта арсыр ювряя мәнты верәт оләңән әд хуятәт сыр-сыр айкеләт хәншты веритләт.

Лұв ясәңдал хәләнт-мал юпийн **С. Донской** тәмиты юхды лупәс:

– Ма нәмәстемн, шеңк ям ши вер, хути

Дмитрий Балакирев верум хур

Ши тәхийн Челябинской область хуши Томино кәрт пўңәдн елды Томинской горно-обогатительной комбинат омәсты

Pravdainfo.ru эвәдт вўюм хур

Щиты мұв илпийн пәтәрух немпи карты нух вўды

тәм йисн Томинской горно-обогатительной комбинат омәсты кәщайт ушәңа-сәщәңа сыр-сыр йилуп ширн ләщәтум экологической технологияйт пида рәпитты вўянтсәт. Щимәщ вудаң вер унтасн мұң вәдты-холты мұвев кўшкепа тәдәңа па сыстама елды тәйтты питләв.

Ши вер тумпийн Россия мұват-йиңкәт давалды тахи министр С. Донской путәртәс, хути Германия мұвн тәм

йисн атәдт ширн арсыр нампәр әкәтты питсы. Ши хон пеләкн тәдәң 20 ол мәр нампәр ияха әкәтды. Мұң хуцәва ишиты ши вер пәта арсыр Россия мұвев вошәтн па ай кәртәтн щимәщ тәхет пўншдүйт. Шәлта министр хә лупәс, хути кашәң нампәр әкәтты муй нәнхәд есәдты вер лұв арталәты питл.

Владимир НОСКИН

Шуши мир верят арталдлат

Ас потты тыдӑш 28-мит хӑтӑдн Ёмвошн вӑд-ты Ас-угорской институт 25 ода йис. Тӑм тӑхи 1991-мит од вӑш эвӑлт округев кӑщайтн немасья пӑншсы, дӑдн наука щирн шуши мирӑт яснӑт яма вӑндтӑты па вӑдты-холты щирӑт нух хӑншты па елды ищиты давӑлман тӑйты.

Тӑмхӑтл институт хуши араттедн 61 хӑн-нехӑ рӑпитл. Лыв кӑтӑдн 6 арсыр наукайт доктор па 13 кандидат. Институт лыпия 5 научно-исследовательской тӑхи дунман вӑд, Фольклорной центр па 4 дӑв хушса дунтӑсты тӑхет.

25 од мӑр институтӑн рӑпитты хуятӑт 400 мултас киника хӑншсӑт, щитӑт кӑтн: монографияйт, арӑн-моньшӑн па нявремӑт вӑндтӑты арсыр мосты непекӑт.

История, археология па этнология тӑхи хуши шуши мирӑт история, культура па экономика верӑт арталдлыйт, наука щирн нух хӑншдыйт.

Хӑнты ясӑн па арӑн-моньшӑт тӑхийн хӑнты ясӑн, литература па арӑн-моньшӑт наука щирн вӑндтӑдыйт. Щит пӑта кашӑн вер тунширӑна па яма арталды. Щӑлта арсыр научной рӑпатайт, монографияйт хӑнты яснӑв, литератураев па

арӑн-моньшӑт олаӑн хӑннехуятӑт хӑншлӑт.

Щи тумпийн тӑм тӑхийн лекцияйт, консультацияйт, культура па ясӑн щирн па мир хуятӑт вӑндтӑдыйт. Тӑта наука щирн рӑпитты ӑх хӑнты ясӑн олаӑн айкелӑт ӑкӑтман Югра мӑвев сыр-сырай кӑртӑт хувагн немасья янхлӑт. Тӑмхӑтл хӑнты ясӑн отделӑн вӑдты хуятӑт щимӑш рӑпатайт лӑщӑтлӑт, щит: арсыр диалектӑт хуши яснӑт арталдлат па арӑн муй моньшӑт эвӑлт щи утӑт кӑншлӑт; хӑнты ясӑн лексикология па синтаксис хуши арсыр верӑт йилпатлӑт; тӑм йисн енумты нявремӑт округев луватн вӑдты ӑшколаитн рӑт ясӑна па литература тунширӑна вӑндтӑты пӑта ар йилуп па хурамӑн киника институтн вӑдты неӑт иса хӑншлӑт. Щӑлта арталдлат, хуты иса наука щирн рӑт ясӑна нявремӑт вӑндтуман тӑйдыйт. Вантлӑт, муй

Л.В. Кашлатова хӑнты ими путӑр нух хӑншӑл

щирн арсыр ай кӑртӑтн па вӑн вошӑтн сыр-сыр ванлтупсӑт хӑнты ясӑн, арӑн па моньшӑт олаӑн вердыйт. Ияха ар од мӑр ӑкмум яснӑт наука щирн непека нух хӑншдыйт па щитӑт унтасн сыр-сыр словарят елды пелы вердыйт. Институтӑн рӑпитты хӑннехуятӑт арталдлат, муй щирн тӑм йисн йилуп графика па орфография ямсыева хӑнты яснӑва лӑщӑтты рӑхл.

Хӑнты ясӑн па арӑн-моньшӑт тӑхийн вӑдты неӑт сыр-сыр научной монографияйт, ӑшколайн вӑндтӑты нявремӑт пӑта киникайт па ямкем ар хурамӑн арӑн-моньшӑн непекӑт иса хӑншлӑт. Щи тум-

пийн хӑнты яснӑв арсыр путрупсы щирӑт, арӑн-моньшӑт мӑнты хурасӑт, лексика муй синтаксис, рӑт ясӑн па литература щирн ӑшкола нявремӑт пӑта кӑсупсы верӑт арталдлат па тунширӑна елды вӑндтыйдты лӑщӑтлӑт.

Мосл лупты, хуты вухаль ясӑн тӑхийн рӑпитты хӑннехуятӑт ищи арат па ищи хурасуп верӑт наука мӑнты щирн хӑншлӑт.

Ас-угорской институт хуши тӑм кӑт отдел тумпийн наука щирн лӑщӑтум па щимӑш тӑхет вӑлдӑт, щит: социально-экономической па мониторинг, научно-образовательной па экспертной, фольклорной центр па филиалӑт, библиографической тӑхи.

Ас-угорской институтн няд пӑш и од мӑр 2011-мит од вӑш эвӑлт «Вестник угроведения» немуп наука щирн хӑншты непек етӑл. Ван хӑтлуп тыдӑш олаӑнмит хӑтл 2015-мит од вӑш эвӑлт тӑм научной журнал Высшей аттестационной комиссия Россия мӑв Министерства образования па наука щирн рӑпитты питӑс.

Владимир ЕНОВ

Ас-угорской институтн рӑпитум па интӑм рӑпитты хуятӑт па мойн ӑх

Лўв даль пурайн
тарма рэпитӑс
Труженица тыла

Лўв ар од мӑр
ӑшкола кӑщяя вӑс
Много лет руководила
школой

Рӑпатайл
мосман тӑйлӑлӑ
Она профессиональный
педагог

Ас ӗх айкелдӑт

Вести жителей Оби

Газета лўнӑтты тынӑн ӗх! Ин округ емӑнхӑтл елпийн Нуви сӑнхум район Ваньщавӑт кӑртӑн вӑлты нывремӑт нын пӑтана щимӑщ айкелдӑт кӑртӑл, щӑта вӑлты па рӑпитты ӗх олӑнӑн хӑншӑт. Емӑнхӑтл пида! Тӑлана, яма, уяна вӑлаты!

Дорогие читатели! В преддверии празднования дня округа дети села Ванзеват Белоярского района подготовили интересные материалы о своём селе, об односельчанах. С праздником вас! Здоровья, счастья, успехов!

Ваньщавӑт рӑт кӑртыем

Ваньщавӑт кӑрт – щит ма рӑт мўвем. Тӑта ма сема питсум па вӑлдум. Тӑта ӑккем-ащем па лӑиндам енумсӑт па вӑлдӑт.

Ваньщавӑт кӑрт 234 ода йис, щит шеңк катра кӑрт. Лўв вӑн па хурамӑн Ас хонӑнӑн омӑсл, щит Нуви сӑнхум район. Хӑнты ясаӑн кӑртӑв «Сӑнхум олӑн» немл.

Кӑртыем шеңк хурамӑн, и пелӑкн нохӑр юхӑн вӑнт, па пелӑкн юхан, Ас, ванӑн лорӑт, нӑрмӑт вӑлдӑт. Мўн мўвев тащӑн, тӑта ар воньшумут, тулхӑт енумлӑт, вӑнтӑн арсыр войт вӑлдӑт, Асн ар хўд вӑл.

Ваньщавӑт кӑртемм арсыр хӑннехӑ вӑл, лыв вой па хўд ведпӑслуман вӑлдӑт. Итӑхӑт бюджетной тӑхетн рӑпитлӑт, итӑхӑт юдн хот войт енмӑлтман вӑлдӑт.

Ма лӑнхалум, лӑдн рӑт кӑртыем вӑна ат йис па кашӑн од тӑта аршӑк хӑннехӑ вӑлты ат питӑс. Ма рӑт мўвем мосман тӑйлдем.

Родное село Ванзеват

Ванзеват – это моя родина. Здесь родилась и живу. Здесь выросли и живут мои родители и друзья.

Селу Ванзеват уже 234 года, это возраст, действительно, заслуживающий уважения. Наше село расположилось на берегу могучей реки Оби, на территории Белоярского района. По-хантыйски Ванзеват называется «Саңхум олӑн», что в переводе на русский язык означает «Конец большого яра».

Красоту нашей деревни невозможно описать – какие бескрайние леса, реки и озера! А наше богатство – грибы и ягоды, рыба и дикие животные.

В Ванзевате живёт много интересных людей, большинство из которых увлекается рыбалкой и охотой. Кто-то работает в бюджетной сфере, кто-то занимается домашним хозяйством.

Ваньщавӑт кӑртӑн ӗх

Н. Шабаршина верумжурӑт

С.К. Яркина хўд няшл

Хӑ хуягӑт лӑлкая лант алдӑт

Я хочу, чтобы Ванзеват стал процветающим селом, и чтобы с каждым годом количество жителей только уве-

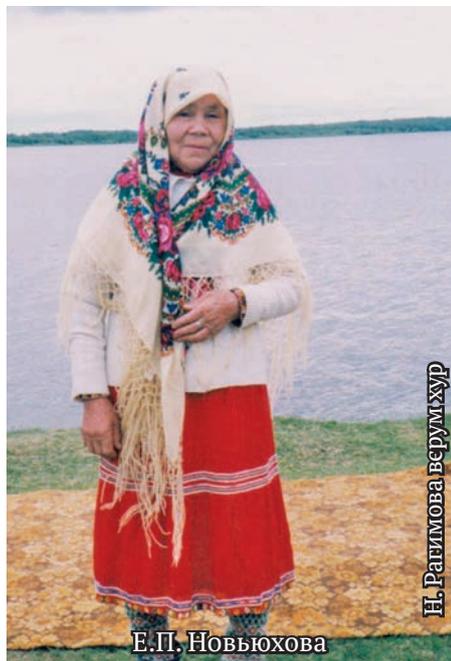
личивалось. Я очень люблю это село!

**Марианна
ТИМИРГАЛЕЕВА,
5 класс**

Вән аңқаңкем – дадь пурайн тарма рэпитум ими

Округ емаңхәтд едпийн ма ләңхалум хәншты вән аңқаңкем олаңән, щит Екатерина Павловна Новьюхова. Лүв дадь пурайн ар рэпитас. Лүв олаңдн мәнема Ирина Дмитриевна Дыбина аңқаңкем пугәртәс.

Вән аңқаңкем Сүмәтвош район Тәк кәртән вән хәнты семьяйн сема питәс, аңкел-ащел хәт няврем тәйсәңән. Вән аңқаңкем ая вәдум пурайн ашел трудармияя тәсы, щәта

Е.П. Новьюхова

Н. Рагимова, верумхур

лүв мәшәна йис па юхи китсы. Ешавәс юдн антәма йис, щит пәты имел атәдт нявремдәд енмәлтәс. Дадь пурайн иса нявремәт рэпитсәт, вән аңқаңкем ищиты рэпитман вәс. Щи пурайн лүв 12 ода тәп йис. Лүв ләйңәд пида хүд велпәсләс, холпәт омәссәңән. Итәх пурайн лын атәдн юхи ән яңхты щира юхан хонәңән хопн улсәңән. Нык яңхты пәдсәңән, вантә, щәта выпь тухдаң вой шеңк үвәс.

Турн сәвәрты пурая йитың кашәң няврем вән хәннехә иты турн хәрн ортсы, хута турн сәвәрты мосәс. Сүсн тухәдн няр күрн хүд велпәсләсәт, тәдн вант эвәдт түт юх, түрн тәтьясәт па ищиты хүд велпәсләсәт. Юхи хүд ән па вүйлясәт, иса вәдум хүллад даля китсыйт. Щи пурайн нянь норма вәс, щит пәты делды-яньщды вәсәт па рэпитсәт. Ям, хуты юдн мисәт тәйсәт, щиты лапәтсыйт.

Давәрт пура вәс, тәп айдат әх аләң вүйш эвәдт па ат вәнты рэпитсәт. Рүтьщәты мәр еша юнтсәт, вән аңқаңкем пәнән акань тәйс. Щәдта щолн юнтсәт, күтәдн моньщәт па пугрәт пугәртсәт, пурмәсәт ентәсты мәр ищи тәйсәт.

Вән аңқаңкем – рүщ щирн «труженица тыла», лүв кашәң од Победа хәтд едпийн мойлупсәтн мойләсы. Вет мевд пос тәйс: кәт – ар няврем енмәлтмад пәты, лүв хәт няврем тәйс (ин хәлум эви хәщәс), хәлум мевд посн дадь пурайн тарма рэпитмад пәты мойләсы.

Моя прабабушка – труженица тыла

Ко дню округа я хочу написать о своей прабабушке Екатерине Павловне Новьюховой, так как она была труженицей тыла и её трудовая деятельность тесно связана с историей округа. О моей прабабушке мне рассказала моя бабушка Ирина Дмитриевна Дыбина.

Моя прабабушка родилась в д. Теги Берёзовского района в большой хантыйской семье, в которой было шесть детей. Когда прабабушка была маленькой, её отца увезли в трудармию, где он заболел и был отправлен домой по болезни, вскоре его не стало. Детей мать воспитывала одна.

В годы войны все дети работали, в том числе и моя прабабушка. В то время ей было всего 12 лет. Они с напарницей рыбачили, ставили сети. Чтобы не ехать домой, они ночевали в лодке возле берега. Боялись идти на берег, потому что кричала птица выпь. Её крик приводил их в ужас.

Когда начинался сенокос, каждому выделялся участок, как взрослому. Осенью неводили босиком, зимой возили дрова, сено и опять рыбачили, но рыбу себе не брали. Все что добывали, отправлялось на фронт. Тогда хлеб давали по норме, жили и работали почти впроголодь, а дома в хозяйстве у них была корова, она была их кормилицей.

Хоть время и было тяжёлое, но наша прабабушка не унывала, ведь она была подростком и верила, что всё наладится. Работали они с утра до позднего вечера, во время перерыва, по рассказам прабабушки, они успевали еще играть, с собой они брали куклу «акань», еще играли в «Щол», рассказывали сказки, истории, а также находили время для шитья для себя одежды.

Моя прабабушка – труженица тыла, каждый год к празднику Победы ей присылали поздравительные открытки, памятные подарки, у неё были медали: 2 медали – за материнство, так как у неё было шестеро детей (сейчас осталось три дочери), 3 медали – юбилейные, к годовщине Победы в Великой Отечественной войне.

Е.П. Новьюхова хотән ёхдал күтн

Н. Вахверумхур

Евгений ХУЛАНХОВ, 9 класс

Вэн пэмащипа луплүв!

Софья Романовна Балашова Ваньщавят керт ашколайн 30 мултас ол мэр рэпитл. Лүв ар ол ашкола қәщяя вәс, ханты ясаң па округ история урокат тәс. Ашколайн вәндтгылды па вәндтылум нявремат паты щит ям хәннәхә па нумсаң вәндтаты не.

Софья Романовна Нуви сәнхум район Ваньщавят кертән сема питәс па енмәс. Лүв Ваньщавят па Поднавят вош ашколайһәнән вәндтыдәс. Елды нявремат вәндтаты неңа йис па рәт кертәдә рәпитты юхтәс. Лүв ашкола эвәлт есләс щи хуятат, хуйтат непекәңа йисәт па округ хуваттын вудаң тәхетн рәпитләт. Итәх лүв вәндтылум әхлад ищи нявремат вәндтаты хуятата йисәт па интам мүн ашколаевн рәпитләт.

Мүн Софья Романовная вән пэмащипа луплүв, лүв мүнәв яма вәндтәс, мүн пилэва яма путәртәс, мулды атма верлүв ки, лүв иса пурайн нәтл па лупл, муй елды верты мосл, тәс па ям әша партлыюв. Вән пэмащипа һәңәңа, Софья Романовна!

Мы говорим ей спасибо!

Софья Романовна Балашова работает в Ванзеватской средней школе учителем более 30-ти лет. Она много лет была директором родной хантыйский язык и историю Ханты-Мансийского автономного округа. Для нас, учеников этой школы, она является ответственным человеком и отличным преподавателем.

Софья Романовна родилась и выросла в селе Ванзеват Белоярского района. Училась сначала в Ванзевате, а затем в Полновате. Получила образование учителя на-

Софья Романовна Балашова
Юрий Викторович икед пидә

чальных классов и вернулась работать в родную деревню. Многие выпускники С.Р. Балашовой получили высшее образование и работают в престижных учреждениях округа. Некоторые из них стали учителями и сейчас работают в нашей школе.

Мы благодарны ей за её труд, за терпение, за тёплое отношение к нам. Это такой человек,

который всегда поддержит в трудную минуту, поймёт, даст добрый совет и направит на верный путь. Большое спасибо Вам, Софья Романовна!

**Учащиеся
Ванзеватской школы
Лена Кондина, София
Русмиленко, Мария
Мелентьева, Алина
Ибрагимова, Влада
Молданова, Марианна
Тимиргалеева**

Аңқаңкем мосты верят

Аңқаңкем немд Юлия Петровна Гындышева. Лүв 64 ода йис, Ваньщавят кертән вәд. Интам ма хәншлуд, муйсәр верят аңқаңкем сәмәңа верл.

Лүв хотд пүнәлдн мүй хәр тәйл, щата картәпка, огураңт, моркопка, вәщвәд енмәдтәд. Щәдта лүв сәмәңа вәнта түйтүюха яңхәл, ләднтәл пурайн юдн кәр адляты.

Лүң пурайн аңқаңкем мүнәт вәнта яңхты вохл, мүн вурты воньшумут, тохтәңвәд, сәвупсы әкәтлүв. Мүн вәнта лекщитты лыптәт әкәтты яңхлүв, мәнум лүңән хәлум лыпәт пидә ут әкәтсүв, щит тепл ямәлды пәта мосты ут.

И пүш мүн Аса пәвәлтхот пәта йиңк тәтгылаты яңхсүв. Щи пурайн йиңк ая йис па мүн сохләт эвәлт хәхләп версүв, щиты тележкәйн йиңк тәсүв. Щи тумпи

Юлия Петровна хидыдал пидә иван-чай турн әкәтләт

мүн кашән лүң аңқаңкем пидә турн сәварты тәхия яңхлүв, сорум турн кәпная әкәтлүв, щата юнтлүв.

Аңқаңкем ар мосты вер тәйл, ма ищи щиты верты вәндтылудум. Аңқаңкием шеңк мосман тәйләм.

Увлечения моей бабушки

Мою бабушку зовут Юлия Петровна Гындышева. Ей 64 года. Она живет в с. Ванзевате. Я хо-

чу написать о том, чем моя бабушка увлекается.

Она любит работать в огороде, там у неё растут картошка, огурцы, морковь, малина. Кроме того, она любит ходить в лес за дровами, чтобы зимой топить печь.

Летом бабушка всегда зовёт нас по ягоды, собираем бруснику, голубику, чернику. Мы ходим в лес за лечебными травами, собирали трёхлистник, это целебная трава для желудка.

Как-то раз мы с бабушкой ходили за водой для бани. Вода ушла, и нам пришлось самим сделать мостик и по нему везти на тележке воду. А еще мы с бабушкой летом ездим на покос, собираем сено в копны, играем.

У бабушки много любимых дел и я учусь их делать. Я люблю свою бабушку.

**Кирилл НЕМЫСОВ,
6 класс**

С.В. Тимиргалеева

«Тут семье» якты-ариты нявремат

И. Самсонова верум хур

Вэндтаты нецев, ух нецев

Стелла Валерьевна Тимиргалеева Ваньщават кэрт ашколайн история па обществознания урокат тувман ветмит ол рэпитл. Лув 7-мит класс вуш эвалт ух неца вэл.

Нявремат вэндтаты не даварт па мосты рэпата тэл, Стелла Валерьевна ши вер яма верл. Мун нэмаслув, шит ям, вешкат, арташты хуят, лув рэпатайд педы талты неца вэл. Лув айлат хуята вэл па шеңк яма рэпитл. Мун урокдала самана янхлув па щата ар йилуп вер олаңан уша паватлув.

Мун Стелла Валерьевна паты мет олаң нявремат, хуйтат ашкола эвалт лув тас аша китлалэ. Мун лувела вэн пэмашипа ясаң луплув мунев вэндтаты па яма тайтал паты.

Ши тумпи Стелла Валерьевна «Родник» немпи кўлупн 2011-2013-мит олатн нявремат якты-ариты вэндтаты неца рэпитас. 2012-мит одн лув «Тут семье» якты-ариты тахи пуншас па ин вэнты ши тахи кэщая вэл. Мун, 11-мит классан вэндтатды эвет – Елена Кондина, Мария

Мелентьева, София Русмиленко па 10-мит классан вэндтатды эви Алиса Ибрагимова, иши ши тахийн яклув. Мун и хотаң юх дериты лэксаңа вэллув. Югра мун хуваттын па ванан вэлты кэртата янхийлув, ханты якат яклув. Округ мирн мун яклув эмша вантдыт. Мун нэмаслув, елды ишиты ханты якат якты питлув. Вэн пэмашипа ясаң луплув Стелла Валерьевна мунев якты вэндтатал паты. Шит ям, рэпатайд мосман тайты нявремат вэндтаты не.

Наш учитель, наш руководитель

Стелла Валерьевна Тимиргалеева работает учителем истории и обществознания в Ванзеватской средней школе уже пятый год.

С 7 класса она является нашим классным руководителем.

Профессия учителя – это очень трудная и ответственная работа, с которой Стелла Валерьевна отлично справляется. Добрая, справедливая, внимательная – такой мы видим нашу учительницу истории и обществознания. Она молодая, однако, уже имеет опыт работы с детьми. На её уроки мы всегда ходим с радостью, узнаём много интересного.

Мы – её первые выпускники и рады, что именно она – наш классный руководитель. Мы любим и уважаем её за знания, терпение и хорошее отношение к нам.

Кроме того, Стелла Валерьевна с 2011 по 2013 год работала художественным руководителем в СДК «Родник». В 2012 году ею был создан коллектив «Тутсемие» («Искорка»), бессменным руководителем которого она является и по сей

день. В этом коллективе участвуем мы, ученицы 11 класса: Елена Кондина, Мария Мелентьева, София Русмиленко, а также ученица 10 класса Алиса Ибрагимова. Наш коллектив – это дружная, весёлая и творческая семья. Нас часто приглашают выступать на праздниках в соседние села и в города Ханты-Мансийского автономного округа. Это очень интересно, а, самое главное, всем нравятся традиционные хантыйские танцы. Мы уверены, что в дальнейшем продолжим своё любимое занятие и будем радовать своими выступлениями. Большое спасибо Стелле Валерьевне за такую возможность, за яркие, красивые постановки. Она – замечательный и профессиональный педагог.

Ученицы 11 класса
СОШ с. Ванзеват

Перевод текстов
на хантыйский
язык Надежды
РАГИМОВОЙ

Нух вўратты мосл

«Я – автор» немуп кәсупсы олаңан, хута мөшән ғх кәссәт, мўң «Ханты ясаң» 21-мит непекн ай павтыйдсўв. Ас потты тылғаш 9-мит хәтәлдн ши кәсупсийн нух питум мир ишәкты непекәтн катлуптәсыйт. Ши вер па вәндтупсы Ёмвош вертут верты хотн Ас потты тылғаш 8-10-мит хәтләтн вәс. Нялъяңкем мултас хуят Мегион, Советской, Сәрханл, Лянтор, Урай, Югорск вошәт, Кондинской па Октябрьской районнән эвәлт шив юхтылғас. Ёмвошн вәлты пурмәс верты хәннехәйт иши мирхотн вәсәт.

И хәтәлдн Виктория Устинова па Юрий Федосов вертутәң мира аканят верты олаңан путәртсәңән. Евгения Семина сәк пурмәсәт олаңан ай павтас, Юлия Стремиллова рўщ дәмәтсүхәт олаңан путәртәс. Ремеселайт хот кәщә не Ольга Бубновене ши олаңан тәмити лупәс: «Хән нух дерамтсўв, хуйтат мет яма «Я – автор» немуп кәсупсыя пурмәс версәт, ши пурайн сащн юхәтсыюв, хути дывед йилуп верәта иши вәндтәты мосл. Шит пәты «Авторская кукла» па «Бисер как выражение образов автора» немуп верәт олаңан дыведа ай павәтсўв. Ас потты тылғаш 8-мит хәтәлдн, хән хотәвн вәлты ванлтупсы вертутәң ғха ванлтәсўв, дыв щәта шивалдәсәт, муйсәр дәмәтсүхәт шуши мир сәкән хурамтсәт. Шитәт вантмел пурайн дыв мўнев арсыр ут олаңан иньщәссәт. Кимит хәтәлдн каш верты хушапн ванлтәсўв, муйсәр рўщ пурмәсәт арсыр музаятн вәлдәт. Шит пәты вәндтупсы шиты ләщатсўв, дәлдн пурмәс верты ғх йилуп верәт уша ат павәтсәт па йилуп пурмәсәт верты ат пиньщәсәт. Ши нумәсн хәлдмит хәтәлдн мирхотәң ғх карты, юх, сүхта па дўв эвәлт пурмәс верты

вәндтәйдсәт. О. Бубновене лупәс, сыры аршәк хуят не верәт версәт: ғнтәссәт, сәк кәрәтсәт. Шимл хә хуят вертут версәт. Мосәң, ши вәндтупсы юпийн ар хә хуят пурмәс верты питләт.

Хән «Я – автор» немуп кәсупсийн нух питум хуятәт ишәксыит па мойлупсәтн катлуптәсыйт, вертутәң мира культура департамент рәпатнек Наталья Михайлова па социальной развитие хотн рәпитты не Анжелика Мальчевская вўща ясаң лупсәңән. Өхәт дыведа О. Бубновене ям яснәт лупәс: «Мәнема вән амәт – кашәң ол иса ар хуят вертут верты питсәт. Мўң яң ол тәм хәтл давәдсўв, дәлдн пурмәс верты ғх ишәкты па мойлупсийн мойләты. Тәм вәндтупсы юпийн, мосәң, па пурайн питты ванлтупсәта нын йилуп пурмәсәт верләтн. Мосәң, рўщ аканят верты неңәт йилуп аканят ғнтләт».

Ши юпийн немасыя «Нескучающие руки» (Сәрханл) немуп тәхийн пурмәс верты ғх ишәксыит. О. Бубновене ясаң щирн, дыв нәдам арсыр ванлтупсәтн пурмәсәтләр па кәсупсәтн нух питыилдәт. «Эвет па пухәт тәса пурмәс верты вәндсәт. Ши верн дыведа вән хуятәт па аңкидал

Сәк кәрәтләт па ғнтәсләт

Аканят верләт

нәтсәт. Шит унтасн Татьяна Коробешкина, Наталья Малетыч па Владимир Ильин Россия народной мастер нем холумсәт. Дыв Москва вошн «Преодоление» немуп тәхийн вәдум ванлтупсәтн ар пўш пурмәсәтләр ванлтәсәт. Тәнял дыв щәта Н.А. Островской немуп мойлупсы холумсәт па ши пурайн ар мир уша павәтсәт, хути Юграйн ушәң-сащәң айлат ғх вәлдәт, дыв ям аңкет па педагогәт тайләт. Ма шеңк ләңхалум, дәлдн елды кәсупсәтн иши нух ат питләт!», – лупәс Ёмвош ремеселайт хот кәщә не.

«Я – автор» немуп

кәсупсийн пурмәсәт нух вантум ғх нумәс павәтсәт, хути «Нескучающие руки» немуп тәхийн вәлты ғх сәк кәрәтты верн худыева нух питсәт. Шит Наталья Малетыч, Аләна Кострич, Аләна Белоусова, Алмагуль Байтлеува, Наталья Соколова, Елена Новокшинова, Татьяна Коробешкина, Артём Кострич, Владимир Ильин, Николай Дубина па Павел Прохорченко. Ши хуятәт тухәлпи ихущяң верн хәлумьяң мултас вертут верты хәннехәишәктынепекәт ғша павәтсәт.

Реональда ОЛЬЗИНА
хәншәс па хурнән
верәс

«Торум Маа» емӕнхӕтлӕд постӕс

Васы мӕнты тыдӕщ 30-мит хӕтӕдн Ӕмвош «Торум Маа» немуп йис пурмӕсӕт ӕкӕтты па давӕлтты тӕхи ӕх сема питум хӕтл вӕш эвӕлт 29 олд постӕс. Щит пӕты хӕтл кӕтупн Ӕмвошӕн мир тыв емӕнхӕтлӕ ӕктӕцийдсӕт.

Ар олд юхлы педа увӕс мир писатель кӕтнӕн Еремей Айпин па Юван Шесталов па па ӕх ӕр унтасн «Торум Маа» музей омӕсты пиньщӕсы. Щи пурайн шуши мир-дӕв, щит Ульяна па Василий Шульгинӕн, Татьяна Молданова, Зоя Лозямова, Эмиль Косполов, Галина Егорова, Леонид Юдин, Николай Волдин, Елена Соломина, Геннадий Райшев, комсомольцӕт, Ӕмвош 6-мит ӕшколайн вӕндтӕйдты айлат хуятӕт па па апрӕн имет па икет йис пурмӕсӕт ӕкӕтты па шавиты тӕхи лӕщӕтты ищи нӕтсӕт.

1999-мит олдн мет олдӕн тунты эвӕлт сыр-сыр

хушапӕт верты вӕндтӕты хӕр ванлтӕсы. Щи пура вӕш эвӕлт тӕта хӕннехуятӕт арсыр йис верӕта вӕндтӕйдт.

ЩИ тумпийн кашӕн олд Тыдӕщ поры, Вурӕн хӕтл, Вурщик хӕтл, Мӕвтел мирӕт йис пурмӕсӕт ӕкӕтты па шавиты хотӕт емӕнхӕтл пӕты «Ратхӕр пӕнӕдн ат» немпи вӕйтӕнтупсы верды. Щӕлдта сыр-сыр научно-практической семинарӕт, ӕмӕщ мастер-классӕт, мӕта утӕта немасыя шуши мир йис верӕт яма вӕты ӕх вохдыт, арсыр вӕйтӕнтупсӕт, вандтупсӕт, емӕнхӕтлӕт па па ӕмӕщ па мосты верӕт лӕщӕттӕйдт.

Мӕнум емӕнхӕтл пу-

И. Самсонова/Верумжур

«Лыдӕн союм» эвӕлт ныврсмӕт

райн мойн мир ещӕлт «Лыдӕн союм» тӕхийн вӕндтӕты нывремӕт па вухаль мир «Арӕтн па якӕтн вӕдты айлат ӕх» немуп арӕн-якӕн па нарӕсты юхӕтн юнтты тӕхи эвет па пухӕт хурамӕн якхот ванлтӕсӕт. Щи тумпийн «Торум Маа» тӕхийн рӕпитты вухаль айлат хӕ Анатолий Брусницын, ай вухаль пухие Марк Ромбандеев па оперной

арӕт ариты не Софья Шесталова лӕнтардад арисӕт. Хӕнты ими Маргарита Рябова хурамӕна хӕнты якӕт якӕс, Фаина Иштимирова емӕнхӕтл пӕты ям яснӕт лупӕс.

Якхот юпийн мойна юхтум хуятӕт шуши мир летутӕтн дапӕт-сыйт па каврум шайн яньщлдтӕсыйт.

Ирина САМСОНОВА

Ас-угорской институт 25 ода йис

Ас потты тыдӕщ 25-мит хӕтӕдн Ӕмвошн вӕдты Обско-угорской институт 25 ода ювум емӕнхӕтлӕд постӕс.

Сырыя ияха юхтум хӕннехуятӕт едпийн Ас-угорской институт кӕща не **Виктория Сподина** ям вӕща ясӕн верӕс па тӕмиты лупӕс:

– Ешӕк ӕх! Ям вӕща ясӕн нынана тӕм институтэв сема питум хӕтл пӕта китлум! Ин мӕн наука щирн рӕпитты тӕхев тӕмхӕтл 25 ода йис. Щи арат олд мӕр институтӕн рӕпитты ӕхлӕв арсыр научной мирхотӕтн вӕсӕт па тӕнширӕна рӕпитсӕт. Хӕлумьян мулдас наука щирн лӕщӕтты верӕт иса тӕта вердыт. Ма

В.И. Сподина, па институтн рӕпитты нецӕн

нӕмӕстемн, щит вера давӕртӕн па ищиты шеӕк вӕн рӕпата. Мӕн хушева вӕдты научной сотрудникӕт тӕм 25 олд мӕр 400 мулдас сыр-сыр киника хӕншсӕт. Емӕнхӕтл пӕта институтӕн рӕпитты хӕннехуятӕта лӕнхалум луп-

ты, лӕдн дыв ищиты вешката па сӕмӕна мӕн Югра мӕвев наука верӕт елды пелы ат тӕсӕт!

Ас-угорской институт кӕща не яснӕт юпийн округев правительства па Дума хот кӕщӕйт ям вӕща яснӕт наукайн рӕпитты ӕхлӕва лупсӕт.

Шуши мирӕт Дума хоттӕв ассамблея депутаттӕт кӕща хӕ **Еремей Айпин** олдӕдн айкел верӕс, муй щирн Югра мӕвевн Ас-угорской институт лӕщӕтсы, муй арат учӕной хӕннехӕ Россия арсыр вошӕт па мӕвӕт эвӕлт тыв ияха ӕкӕтты мосӕс, лӕдн Ӕмвошн тӕмӕщ научной тӕхи версы. Щит пӕта вера ар ӕр па нумӕс округев кӕщӕйт пунсӕт.

Юхи хӕшум кӕтн округев Дума хот депутат Еремей Айпин па арсыр департамент эвӕлт юхтум кӕщӕйт Ас-угорской институтн ар олд мӕр наука щирн яма рӕпитум хуятӕт ишӕкты непекаӕт мойлӕсӕт.

Владимир ЕНОВ хӕншӕс па хур верӕс

Сыры олатн Касум вошн Нуви сәнхум районан этнографической парк-музей Амня юхан тум пеләкн вәс. Тәп тата мосванан ши тәхи па шира ләщәтсы па йис пурмәсәт тәйтты хот йита версы. Ин ши хот йит Нуви сәнхум вошн немасыя омсум этнокультурной центра хәншсы. Кәсум йис пурмәсәт тәйтты хот йитн юхи хәшум олатн кәща неңа Елена Федотова вәд па рәпитл. Тәм од тәд товийн арсыр литературной вәйтантупсәт ашколаитн вәндтәйтты нявремәта ванлтәтәв хәтләтн Кәсумн па вәсум. Ши пурайн Е. Федотова пида вәйтантәйтсум па музей хот йитәд олаңан немасыя лүвәд иньщәссум.

Йис пурмәсәт тәйтты хот йит

– Елена Терентьевна, хән Амня юхан па пеләк эвәлт нын музей хотән тыв каслуптәты нумәс версәты?

– Мүң ин вәтша ширн вәдты йис пурмәсәт шавиты хота ән лүң-тәслүв. Щит пәта тәп арсыр хурамәң ванлтупсәт муй вәйтантупсәт тәм музей хот йитн верлүв. Сыр-сыр емәңхәтләт постәты ширәт немасыя непекка нух хәншлүв па экспедицияйт ләщәтты олаңан нәмәслүв. Ма ширемн, рәхд лупты щиты, хути иса шуши мирәт вәдты-холты хурасәт лавәдты ширн мүйң тыв юхтыылды хуятәта ямсыева рүтщәты верәт ләщәтлүв. Лыпәт хойты тыдәщ 2013-мит одн мүйң катра музей хотәв тәлаңтелдн Амня юхан тум пеләк эвәлт Касум вошева каслуптәсы.

– Муй пәта нын нумәс версәты Касума касәдты?

– Щит, ма нәмәстемн, атәлт путәр. Вантә, юхан па пелка ивевн яңхты вер – щит шеңк шүхләңәң вер. Щит пәта мүйң немасыя лүңәң хоп па тәдн «Буран» ищи ән тәйсүв. Мет лавәрт мүйңева сүсн юхан еңк потты пурайн па товийн юхан еңк нопәтты хәтләтн вәс. Тәдн ищи вера тарум ищки хәтләтн Амня па пелка йис пурмәсәт тәйтты хотәвн рәпитты хуятлүва кен хән тывәлт-тухелт итәх щосн ампләк

Е.Т. Федотова

күйтн шәшийдты. Ши олат мәрн мүйң музей хотәва сора юхәтты па хәтл мәнты кемн рәпатайлүв тәса ләщәтты ширәт түйңширәңа ән па тәйсүв.

– Елена Терентьевна, муйсәр кәщәит нәтупсы унтасн нын Касум вошн йилдуп йис пурмәсәт шавиты хот йитәтн омәссыиты па Амня юхан па пеләк эвәлт тыв каслуптәсыиты?

– Сыры олатн мүйң этнографической парк-музей хуши рәпитум әхлүв пида Нуви сәнхум районәв кәща хәева Сергей Петрович Маненковая пищма хәншсүв. Ши айкеләң непекев хуши ямсыева лупсүв лүвәда, хути мүйң йис пурмәсәт шавиты хотәвн ин тәмхәтл вәнта рәпитлүв па муйсәр нүша верәт пида кашәң пурайн вантәслүв. Щәдта хәншсүв ши вер олаңәң, муй ширн йилдуп музей хот йит Касумн ки омәсда, щит мет мосты па мет вудаң

вер. Нуви сәнхум район кәщәев округ эвәлт щит пәта нәтупсы вохәс. Югра мүйв Губернатор неңев музей хотәв йилдуп тәхийн Касум вошн омәсты па немасыя шив яңхты кев әш верты кашәщәс па мосты арат вух имухты есләс. Щит пәта вудаң пәмәщипа мүйң районәв па округ кәщәита луплүв! Тәм кәт мулдәс од мәр мүйң этнографической хот йит ширн лүңтәсты питсүв. Ин вошн вәдлүв па рәпатаева яңхты әд әмәщ па ям!

– Муй арат хәннехө нын йис пурмәсәт шавиты хот йитн хуши рәпитл па муйсәр вер кашәң атәлт хуят ләщәтл?

– Ма тумпемән музейн арсыр хурамәң ванлтупсәт верты не па хәлум методист шира рәпитты хәннехө тәта тәйлүв. Марина Викторовна Кабакова шуши мир искусствәйт ләщәтман антә тәп мүйң хушева вәд,

этнокультурной центра Нуви сәнхум воша ищиты кашәң пурайн рәпитты яңхәд. Ольга Леонидовна Тасьманова экскурсовод неңа вәд па сыр-сыр йилдуп ширәтн ванлтупсәт йис пурмәсәт хот йитәвн верәл.

Ши верәт тумпийн лүв тәта рәт ясәңәң ашколая яңхты нявремәт вәндтәд. Щәдта арсыр экскурсияйт ләщәтты неңа Наталья Федотова тәта па рәпитл. Лүв тәп тәм ванән Сәрханл вош университет етшуптәс па щит пәта сайт хуши арсыр айкеләт хәншман вәд па ищиты ар унтас мүйң рәпатаева тәд. Николай Анатольевич Тасьманов – Россия мүйвев народной мастер хә арсыр хәнты мирев пориләты верәт ванлтәты хәннехуята тәта рәпитл. Вантә, мүйң Касум мүйвевн «Пүпи якты хот» ширәт ин тәмхәтл вәнта вәдләт. Щитәт ән юремәты па елды яма тәйтты пәта тәм хә айдат әхлүв пида кашәң пүйш шеңк хурамәң вәйтантупсәт ләщәтл. Лүвәда ши щосәт пурайн Андрей Александрович Ерныхов иса нәтумтәд. Итәх хәтләтн дын вошевн вәдты хә хуятәт ищиты ар пүйпи як хурасәт ванлтәты па арәт ариты ияха вохләт. Ма нәмәстемн, мосд лупты, хути Николай Анатольевич шеңк тәса сыр-сыр хәнты мирев пурмәсәт юх па дув эвәлт верты хошл. Лүв ешнәләдн ләщәтум хурамәң пурмәсыет антә тәп мүйң музей хот йитәвн вәдләт. Ар пеләк утәт дыв эвәлтәда этнокультурной центр хуши Нуви сәнхум вош ванлтупсыйн немасыя тәйлды йт. Ши мәщ ушәң-сащәң верәнтты хәннехуятәт мүйң йис пурмәсәт шавиты хот йитәвн Касумн вәдләт па рәпитләт.

Владимир НОСКИН

Тӓмӓщ вӓйтӓнтупсӓт мослӓт

«Югра-Экспо» немуп хотн Ас потты тылӓщ 11-13-мит хӓтлӓтн V-мит Всероссийской «Russian open Event Expo» немуп кӓсупсы-вандтупсы па XV-мит «ЮграТур-2016» вандтупсы вӓс. Ши вер Ёмвош округ правительства, природной ресурсӓт департамент па «Югра-Экспо» хот РФ культура Министерства лӓщӓтсӓт.

Коми Республика эвӓлт юхтум неӓт

Вӓйтӓнтупсы пӓн-шум пурайн шив ӓк-тӓшум ӓха Ёмвош округ кӓща неӓа нӓтты хӓ Алексей Забозлаев, РФ культура Министерст-ва рӓпатнек Андрей Рамеев па Республика Крым хуши рӓтӓщӓты тӓхет министрствӓйн рӓпитты хӓ Игорь Котляр вӓща ясӓн лупсӓт. Хӓдум хӓтд мӓр V-мит Россия мӓвтел кӓсупсӓйн нух питум хуятӓт мойлупсӓтн мӓсӓйт, «ЮграТур-2016» немуп юхтум мир вандтупсӓт вандтӓсӓт, еӓта пӓсанӓт па мирхотӓт вӓсӓт, вергутӓн ӓх мойӓ хуятӓт пурмӓс верты вӓндтӓсӓт.

Тӓм пӓш «Югра-Тур-2016» вандтупсыя 200-кем хуят 37 мӓв эвӓлт юхтӓйдсӓт, щит Уральской, Сибирской, Центральной, Северо-Западной, Крымской па Северо-Кавказской федеральной мӓвӓт

эвӓлт. Щӓлта Камчатской край эвӓлт шуши ӓх юхтӓйдсӓт, па хон пелӓк эвӓлт Южной Моравия (Чешская Республика) па Болгария хӓннехӓйт вӓсӓт. Ши ӓх кӓтсот мудтас рӓтӓщупсы олӓӓн па мира ай павӓтсӓт. Алтайской крайн, Тюменской область па Республика Крым хуши вӓдты рӓтӓщӓты па нух тӓнматты тӓхетн рӓпитты ӓх адсӓт, муй щирн щӓта рӓтӓщӓты па тӓдаӓ йиты рӓхл. Вандтупсы сухӓнты елпийн мӓн мӓвев правительства, природной ресурсӓт департамент па туристической тӓхетн рӓпитты мир па мӓвӓт ӓх пидӓ вӓтща рӓпитты непекаӓт хӓншсӓт, лӓдн ар хуят мӓн мӓвева рӓтӓщӓты ат юхтӓйдсӓт.

Сыры олӓт иты «ЮграТур» хотн шуши

Ольга Тасьманова, Татьяна Ерныхова па Валентина Тарлина «Югра Тур 2016» вандтупсӓйн

мир пурмӓсӓт вандтупсӓтн ищи вӓсӓт. Тӓм пӓш Советской, Нижневартонской, Октябрьской, Сӓрханд районӓт па Мегион вош хуятӓт, «Торум Маа» па «Музей Природы и Человека» хотнӓн рӓпатнекаӓт щит мира вандтӓсӓт. «Югра-Экспо» хот депн юрн хотнӓн омӓссӓӓн, щӓта Антонина Никонова мойӓ ӓх хӓнты детутн лапатсӓлӓ, айдат хӓнтӓт дывел вӓды ӓхӓлн тӓт-ляслад па шуши мир щирн кӓсты вӓндтӓслад.

Нуви сӓнхум район эвӓлт Касум неӓт вандтупсӓйн вӓсӓт, щит Валентина Тарлина, Татьяна Ерныхова па Ольга Тасьманова. Валентина ар пӓш «Югра-Тура» юхтӓлӓс, Ольга велщи шив юхтӓс. Ма лынан иньщӓссум, муй унтас щит вандтупсы эвӓлт вӓл?

Валентина Тарлина:

– Ма тӓта йилуп лӓхсӓт па рӓтӓщӓты ӓх вӓйтлум. Ӕхӓт дывел вӓт кӓртема рӓтӓщӓты вохлӓдам, ма па дыв хущела мойдӓты янхлум. Щӓлта тӓта вӓтаӓ ӓхдам шивӓлӓлум. Тӓм пӓш па щит Снежана Иванова

Болгария эвӓлт юхтӓс. Дӓв пидӓла 2014-мит олн тӓта вӓйтӓнтсум, щит пурайн дӓведа хӓнты па рӓщ арӓт арисум. Интум мӓнема лупӓт: «Нӓн арлӓн ар хуятн Болгарийн хӓдӓнтсӓйт, иса сӓма рӓхсӓт».

Тыв юхтӓйдты ӓх эвӓлт арсыр мосты вер уша павӓтлум. Муй щирн КФХ рӓпата тӓн-щирӓӓа лӓщӓттты па непекаӓт хӓншты. Щимӓщ верӓт мӓнема сӓма рӓхлӓт. Щӓлта тӓта арсыр мирхотӓт вӓлдялӓт, щӓта ищи арсыр вер олӓӓн уша верлум па иньщӓслум, муй щирн итӓх верӓт нух тӓнматты. Ши тумпи юдсаты тӓвум пурмӓсӓт тӓта ед тынылӓв па вух холумлӓв. Ар хуят хӓнты мир вӓлупсы иса ӓн вӓлӓт. Тӓм вӓйтӓнтупсӓйн мӓн па мирӓт вӓлупсы олӓӓн уша верлӓв па мойӓ ӓха шуши мир вӓлупсы олӓӓн путӓртлӓв.

Тӓм хӓтл декщитӓйдты олӓӓн непекаӓт тӓта вӓссум, ӓхӓт Касумн кӓртӓн кӓщайта па вошӓӓ мира щитӓт вандтӓлдам, лӓдн ат уша павӓтлӓт, хута Россияйн санаторийт вӓлӓт па

муйсър мөшәт эвәлт щәта нух тўнматыйлты рәхл. Мўңева щит вөты шеңк мосл. Щит пәты тәм ванлтупсы мўңева мосл.

Ольга Тасьманова:

– Ма тыв йисум мўң музеев олаңән мира путәртты па вантты, муйсър пурмәсәт па мўв неңәт верләт. Музеев олаңән етум непека́т пәна́н вўсўв, дәлн мира ванлтәты па ай павәттты, муй Касумән вантты рәхл. Муйсър экскурсияйт, шуши мир кәсупсәт па юнтутәт мўң хущева вөдләт. Ну-ви сәңхум район олаңән вән непек тәсўв, щәта хәншман Касумн вөдләты емаңхәтләт па кәсупсәт олаңән. Шуши мир вөдупсы олаңән мира путәртты тухәдпи пурмәс ед ты-нылўв. Тәта па мир верум пурмәсәт вантты немасыя яңхсум. Щитәт хура вўсум па нәмәс-лум, тыныты пурмәс тәмәщ ванлтупсәтн па емаңхәтләтн иса мос-ләт.

Рўтыщәты хотәт тәйтты мўвәт арсыр рўтыщәты непека́т ванлтәсәт. Щит шеңк ям вер: щит непека́т лўнәтлән па нәмәс-лән, худта вухен тәрмал яңхты? Тараскуль па Белокуриха хуцти ям са-наторияйт вөдләт, щит пәты па хон пелка яңхты ән па мосл. Россияйн рўтыщәты па щир вөд.

Тәта Коми Респуб-лика эвәлт юхтум неңәт пида вәйтантсум. Уша версум, хуты Касум вош иты дыв «Изьватас» («Алаң хәнъл») немуп якты-ариты тәхитәйләт. М. Каневая дыв сәран яснуп киника китсәт. Щирн, тәта ма арсыр мосты вер олаңән уша павәтсум. Сәран неңәт пелы вантман нәмәссум, мосәң, па пурайн тәм ванлтупсыя Касум эвәлт якты-ариты ех муй лўнәлтуп тыв тәты?

Реональда ОЛЬЗИНА

Кәрәщ карты эщ омәслы

Округев РГО тәхи рәпатнек Борис Лазарев

«Русское географическое общество» (РГО) немуп всероссийской тәхи – щит катра йис вўш эвәлт вөдты ут. 1845-мит олн Николай I хон ики щит пўншты олаңән поступсы есләс. Щәта география, экология верәт дерамтты ех, щәлта мўв хўват яңхты хуятәт рәпитләт. Тәм йисн Российской Фе-дерация кашәң мўвн щит тәхи отделенияйт вөдләт. Ёмвош округ-Югра хуцти щимәщ ут 2005-мит олн пўншсы. Щәта рәпитты мир география верәт олаңән мира ай павәтләт па научной верәт дерамттыя мўв хўват яңхләт.

«Хәнты ясәң» 21-мит непека́н ма ай павәт-сум, хуты округев сема питты хәтл едпийн Юграев Географической тәхийн кәрәщ карты эщ омәслы. Тәм хәтл щит олаңән Ёмвош округ РГО тәхийн рәпитты хө Борис Лазарев ай павәтл. Лўв пилада XV-мит «ЮграТур 2016» немуп ванлтупсыйн вәйтанттылдсум. Мосл

лупты, Ёмвош округ РГО тәхи ех мет олаңән щә-та ванлтупсы версәт па Юграев Географической тәхийн верилум холты тәхи мира ванлтәсәт. Щит тумпи мўвәт-автәт хўват яңхум олаңән кинайт па «Самая кра-сивая страна» немуп кәсупсыйн нух питум хурәт ванлтәсәт. Камн «Югра-Экспо» немуп хот пўнәдн тухләң хоп, моторәң хоп па тўтәң әхләт омәссәт. Щитәтн РГО ех мўң мўвев хўват арсыр верәт дерамттыя яңхләт.

Борис Лазарев:

– 2016-мит олн не-масыя арсыр экспеди-цията яңхсўв па па ве-рәт ләщатсўв. Рәпатайн вулаңа научной па рўтыщәты вернән тәй-лўв. Археология па эт-нография вернән Алек-сандр Кениг пилъәхләд пида дерамтәл, лўв РГО хуцти щит вернән тәхи кәщая вөд.

Юграев Географи-ческой тәхи Лямин юханән вөд, Ёмвош эвәлт щит мўв вөнты 130-кем километра ара-т. Тәм пўш мет сыры вәйт лор тыләщн щив яңхсўв,

щәта кәрәщ карты эщ омәстыя рәпата версўв. Щит эщ карты эвәлт верды, хәлүмкем метра пәлат питл. И пеләкн Ёмвош округ-Югра герб питл, кимит пеләкн РГО хурам верды па нух хәншлы, щит мўң мўвев Географической тәхи.

Кимит пўш округев сема питты хәтл ед-пийн тўтәң әхләтн Географической тә-хия яңхлўв. Ар хуят Ёмвош, Сәрханл, Ниж-невартовск па Неф-теюганск эвәлт щив мәнләт. Щәта дыв кә-рәщ карты эщ омәс-ләт па щитәхи пўншләт.

Мосл лупты, щит тәхи хурамәң мўвн, кәрәщ юхан хонәңән вөд. Щит карты эщ, хән хопн мәнлән, хўвәлта кәдты питл. Тўтәң әхәдн яңх-ты хуятәта ищи едсаты кәдты питл. Елды щит мўв вөнты рўтыщәты эш верты нумәс вөд. Хотәт омәсты щәта ән питлўв, тәп шай яньщты тәхи верлўв.

Реональда СУРЕЙСКАЯ хәншәс па хур верәс

Ин елды ханшлум, муй ширн нявремат күтн Увас мир эрацты касупсы манас.

Кимит хатлдан пухат немасья касты ширн даюм эвалты питсат. Ши олаңан йис путар вэл: «Имудтын ведпас хэ шивалас, муй ширн хурамана хутнат пердалат. Лув имухты мулты каншты питас, лалн ши ут хутан иты ат пердыйс. Шиты немасья даюм нал хутан тухал иты нюхрас». Лупды, хуы шиты щимаш Увас мир касупсы тывас. Шуши мир вэлупсийн даюм – щит мет мосты ут, щит кашан ики па ими тайл. Немудт хуят ванта даюм такды ан манл.

Касупсы елпийн эвет ши касупсы олаңан иньшассум. Александр Тасьманов вандтум эвеңан Алевтина Гришкина па Александра Сенгепова лупсаңан, хуы касты даюм кен – 350-кем грамм. Даюм кашан касты хуят муй па верантты ех верлат, вантэ, кашан хуят паты немасья даюм верты мосл. Даюм 50 метра вўша эвалты рахл. Тэп тэса эвалты мосл, еша юврая вуцкалэн ки, юхлы керлаты веритл.

Там касупсийн ванкўтлы вандтаты ех нявремат партсат: «Тэса даюм вўя! Даюм нал хошмалта! Ешен тўна катлэ!»

Там Увас мир касупсы вудаң судья хэ **О. Хатанев** лупас:

– Увас мир касупсы – щит хэ хуятат паты касупсы, тэп 7-8 ол юхлы

Мет эран пухат па эвет

Атэй Лялькин

Тыншан вала эвалты касупсы

Л. Спирякова верум хурдан

эвет ши касупсэти касты питсат: и лот эвалт халум пўш наварты, ешн юх каталман хэхалты, эхал шэпи наварты, даюм па тыншан эвалты. Тэп шаль, хуы эвет күтн даюм па тыншан эвалты касупсэнан ан лўнатлдийнан.

Там касупсийн Саранпауль па Касум кертан эвет мет яма даюм эвалдсат.

Талаң хатл арсыр тал луват нявремат кассат.

Халмит хатлдан нявремат тыншан эвалдсат. Вўдең хотн енмум эвет па пухат лупсат, хуы дыв айтедн тыншан эвалты хошлат. Ай пурайн дыв тыншан пида юнтлат, щалта айдтыева вэн хуятлала нётлат. Вэлупсийн 4-5 ол луват пух ведши тыншан еша вўл па мет сыры юх нўвага эвлал.

Касты щира вандтаты хэ **А.Д. Филиппов** ясаң ширн, там касупсийн мет ям Саранпауль па Касум вўдең хоттел эвалт нявремат каслат,

вантэ, айтедн вўды тащ давалты нётлат.

Юхи хашум хатлатн алан сахат эвет па пухат эхал шэпи наварты олнитсат. Вандтаты хэ **А. Тасьманов** лупас, хуы вўды тащ давалты верн щит мет мосты вер. Вантэ, вўдең вэлупсийн анасан мантыйн итэх пурайн олаң вўды эвалт юхи хашум вўдэт вэнты эхал шэпи наварты мосл. Вантэ, юврая наварлан ки олаң анас талты олаң хопты ид питл.

Там касупсийн мет амаш вэс Варьеган кертан эвет-пухат пелы вантты. **Атэй Лялькин** ай пух пида путартсум. Лув лупас, хуы ханты мет ар 210 эхал шэпи наврас, тамхатл тэп сот мудтас эхал шэпи веритас.

Ши тумпи вэн ех эвалт **Сергей Анямов** пида путартсум, лув иши яма касас, ширн Россия Кубок касупсыя манас, майта ут Ас потты тылащ 20-26-митн Йилуп Уренгой хуца манас.

Касупсэт етшуптаты

артан уша йис, хуйтат юхтум касты нявремат эвалт нух питсат. Мет ар мевл пос Саранпауль керт нявремат вўсат, дыв олаңмит тахия питсат. Кимит тахи Варьеган керт эвет па пухат холумсат, халмит – Нефтеюганской район касты нявремат.

Саранпауль керт нявремат эвалт иньшассум, муй дыв нух питум вер олаңан немаслат, юхлы шиты лупсат: «Мўн кашан ол хэн нух питлўв, ширн шеңк аматсўв, хуы ин олаң тахи вўсўв. Елды ишиты апрана касты питлўв». Варьеган керт пухат лупсат, хуы дыв патэла кимит тахи иши ям.

Шиты округ нявремат паты Увас мир касупсы манас. Елды нух питум нявремат ай кер тылащн Красноярской край Дудинка воша Россия мўв Кубок хуца касты манлат.

Людмила ШУЛЬГИНА

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№23 (3467), 8.12.2016

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры
Издатель
Департамент общественных
и внешних связей Ханты-
Мансийского автономного
округа – Югры

Редакция

Главный редактор –
Решетникова Р.Г.
Телефон (3467)33-36-82

Заместитель главного
редактора – **Вах Н.И.**
Телефон (3467)33-24-02

Ответственный секретарь –
Рагимова Н.В.
Телефон (3467)33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г.Ханты-Мансийск,
ул.Комсомольская, 31
тел./факс (3467)33-17-52

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:
ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул.Маяковского 14.

Подписано в печать:

по графику 8.12.2016 г.
в 9.00.; фактически
8.12.2016 г. в 9.00.

Индексы **04393, 54393**
Тираж **2210** экз. Заказ 2010
Цена свободная

Газета зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в сфере
связи, информационных

технологий и массовых
коммуникаций по
Тюменской области, ХМАО-
Югре и ЯНАО. Свидетельство
о регистрации ПИ №ТУ 72-
00796 от 23 января 2013г.

Мнение авторов
публикаций не
обязательно отражает точку
зрения
редакции.